

Beden Eğitimi Öğretmenleri Yeterlilik Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Hüseyin ÜNLÜ¹
Ali Murat SÜNBÜL²
Latif AYDOS³

Geliş Tarihi: 03.12.2007

Yayına Kabul Tarihi: 14.04.2008

ÖZET

Bu çalışma ile beden eğitimi öğretmenleri için geliştirilen yeterlilik ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çalışmada, öncelikle ölçeğin hazırlanmasına temel veri olarak Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen genel öğretmen yeterlilikleri ve ilköğretim okulu beden eğitimi öğretmenliği yeterlilik taslağından yararlanılmıştır. Bu taslakta yer alan bilgilerin yanı sıra konuyla ilgili uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Hazırlanan ölçek Kırşehir ve Aksaray illerinde görev yapan 92 beden eğitimi öğretmenine yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde istatistiksel analizler yapılarak güvenilir ve geçerli bir ölçek elde edilmiştir. Faktör analizlerine göre ölçek 6 faktör ve 81 maddeden oluşmaktadır. Genel olarak ölçeğin tüm boyutları için güvenilirlik katsayısı .71 ile .91 arasında değişmektedir. Elde edilen güvenilirlik katsayısının yeterli ve ölçeğin geçerliğinin yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Yeterlilik, Beden Eğitimi Öğretmeni Yeterlilikleri, Yeterlilik Ölçeği.

The Study of Physical Education Teachers' Self-Efficacy Scale of Validity and Reliability

ABSTRACT

In this study; a scale developing study, which is about the efficacy of the Physical Education Teachers, has been constructed. In the study; primarily, the general teacher efficacy scheme determined by National Education Ministry and primary school's Physical Education teacher efficacy scheme are used as main data for preparation of the scale. Views of the experts familiar with the issue are used as well as information included in this scheme. Prepared scale has been applied by using face to face interview method to the 92 Physical Education Teachers who teach in Aksaray and Kırşehir provinces. A reliable and valid scale has been obtained through statistic package programs after subjecting the acquired data to the reliability and validity analyses. According to factor analysis, the scale consists of 6 sub-factor and 81 items. In general, reliability coefficient for all dimension of the scale has been changed .71 to .91. It is discovered that the scale is quite reliable from the view of statistics by the outcome of the acquired reliability coefficient.

Key words: Self-efficacy, physical education teachers' self-efficacy, self-efficacy scale.

GİRİŞ

Birey ve toplumların gelişmesinde ve ilerlemesinde en önemli faktör eğitimidir. Eğitimin önemi ve gereği gün geçtikçe daha da çok artmaktadır. Bilgi toplumu olmanın ilk şartı, eğitimli insan sayısının artmasına bağlıdır. Problemleri çözmek için yollar arayan, yaratıcı, ilgi ve amaçlarını gerçekleştirmede bencil olmayan, adil, insan ilişkilerinde demokratik ve özerk, sosyal ve kültürel konularda esnek, bütüncü özellikleri ağır basan, meslek kültürü oluşmuş insanı yetiştirmek ancak eğitimin önem ve gereğine inanmış toplumlarda mümkün olabilmektedir (Aktepe, 2004).

¹ Aksaray Üniv., Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Aksaray / Türkiye, e-posta: huseyin.unlu@aksaray.edu.tr

² Selçuk Üniv., Eğitim Fakültesi, Konya /Türkiye, e-posta: sunbul@selcuk.edu.tr

³ Gazi Üniv., Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Ankara / Türkiye, e-posta: aydost@gazi.edu.tr

Bir eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri “öğretmen”dir. Sistemi oluşturan bütün öğelerin, yetiştirilecek öğrencilerin daha yaratıcı ve verimli olması için niteliklerinin artırılması gereklidir. Bu nedenle daha nitelikli öğretmene, daha çağdaş öğretim programlarına, daha uygun ortamlara, daha kaliteli yönetime ve daha istekli öğrencilere gereksinim vardır. Sistemin her bir parçası, süreci ve sonucu etkiler; birimin eksikliği verimi düşürür. Eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar çok yönlü düşünülmelidir. Özellikle öğretmenin niteliğini artırmaya yönelik çalışmalarda öğretmenin bu konuya inanması sağlanmalıdır (İlhan, 2004).

Öğretmenler ve öğretmenlik mesleğindeki nitelik konusu sadece Türkiye’de değil dünyanın pek çok ülkesinde çok sık gündeme gelen bir konudur. Öğretmenlik mesleği ve bu mesleği yürüten profesyonellerin mesleğin gereklerini yerine getirişleriyle ilgili düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan beri üzerinde hep konuşulan bir konu olagelmıştır (Seferoğlu, 2004).

Eğitim alanında yapılan çalışmalara bakıldığında, öğretmenlerin öğrencilerin başarısında en önemli rolü oynadıkları açıkça görülmektedir ve öğretmenlerin de öğrencilerin öğrenmelerinde önemli bir role sahip olduklarına inandıklarında, öğrencilerin başarıları önemli oranda artış göstermektedir (Bandura, 1994; Tschannen – Moran, Woolfk Hoy & Hoy, 1998).

Güçlü (2002) de öğretmenin kişisel özellikleri, öğrenme etkinliklerinin yöneticisi olarak yeterliliği, yeterlilik duygusu, öğrenme sürecini izleme ve ders vermedeki yeterliliği, özgeçmiş, öğrenci ve diğer bireylerle ilişkileri; sınıftaki başarısını etkilediğini belirtmektedir.

Yeterlilik kavramı ilk kez, Bandura’nın Sosyal Öğrenme Kuramı’nda öne çıkan önemli bir kavram olup, bireylerin olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin kişisel inançlarıyla alakalıdır (Bandura, 1982).

Yeterlilik kavramı; Bandura (1994)’ya göre öğrencilerin öğrenme fırsatlarının geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve profesyonel gelişmelerinin en önemli bileşenidir. Yeterlilik inancı, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinliği organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine duyduğu inanç olarak ifade edilmektedir. Bir başka deyişle, yeterlilik, bireyin belli bir görevi yapma kapasitesine duyduğu inanç olarak tanımlanabilir.

Yeterlilik; bireylerin nasıl düşündükleri, nasıl hissettikleri, kendilerini nasıl motive ettikleri ve nasıl davrandıkları hakkında karar vermeleridir. Yeterlilik; bilişsel, motivasyonel, duygusal ve seçim süreci olmak üzere dört temel süreci içermektedir. Bu süreçler yeterliliği algılamada çok önemli bir role sahiptir. İstenen davranışların oluşumunu engelleyebileceği gibi istenen davranışın gerçekleşmesi yönünde de cesaretlendirebilir (Bandura, 1994). Ayrıca, yeterlilik dört önemli kaynaktan beslenmektedir. Bunlar; başarı ya da başarısızlık gibi yaşanan tüm deneyimler; heyecan, korku gibi fiziksel ve duygusal durumlar; sosyal modeller tarafından sağlanan gözleyerek başarı ya da başarısızlıklarına şahit olma gibi dolaylı yaşantılar ve kişiye ailesi, arkadaşları, meslektaşları vb. tarafından yapılan sözel iknadır (Bandura, 1995).

Öğretmenler için, yeterlilik kavramı bir öğrencinin başarısının miktarı ve isteği ile alakalıdır (Goddard, Hoy ve Woolfolk Hoy, 2000). Öğretmenlerin öğretim yeterlilikleri göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenler yüksek öğretim yeterliliği sergilediklerinde, öğrencilerin daha istekli oldukları ve zihinsel gelişmelerinde de önemli bir artış meydana geldiği görülmektedir (Bandura, 1994).

Şahin (2004), ise yeterlilik kavramını, bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikler olarak ifade etmektedir. Yeterlilik bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır.

Kavram, beden eğitimi öğretmeni açısından ele alındığında, beden eğitimi öğretmenliğinin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumlar olarak ifade edilebilir. Bir başka deyişle beden eğitimi öğretmenliği mesleğini gerçekleştirebilmek için gerekli olan kapasiteyi vurgular.

Öğretmen yeterlilik inancının, öğretmenlerin öğretmek için sarf ettikleri çabayı, mesleki hedeflerinin düzeyini ve buna bağlı olarak oluşturacakları hedefleri etkilediği görülmektedir (Hoy & Spero, 2005). Yeterlilik inancı yüksek olan öğretmenler, öğretim uygulamalarında farklı öğretim yöntemleri kullanmaya, kullandıkları öğretim yöntemlerini geliştirmek için araştırma yapmaya, öğrenci merkezli öğretim stratejileri kullanmaya ve yaptıkları uygulamalarda araç-gereç kullanmaya eğilimlidirler. Yeterlilik inancı düşük olan öğretmenlerin, öğretmen merkezli dersler işledikleri ve derslerini ders kitaplarını okuyarak sürdürdükleri görülmektedir (Henson, 2001; Plourde, 2001).

Öğretmen yeterliliğinin yapısı ve ölçümüyle ilgili olarak yapılan çalışmalarla ilgili olarak Tschannen – Moran, Woolfk Hoy & Hoy, (1998) iki modelden bahsetmektedirler. Yapılan çalışmaların çoğunda bu iki teorik zemin; (1) Rotter'in sosyal öğrenme teorisi (1966) ve (2) Bandura'nın sosyal bilişsel teorisi (1977) üzerine kurulduğu görülmektedir.

Öğretmen yeterliliği ile ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalara bakıldığında, Ekici (2005), Akkoyunlu ve ark. (2005), Yılmaz ve ark. (2004a) ve Hazır Bıkmaz (2004) tarafından yabancı dilde hazırlanan öğretmen yeterlilik çalışmalarının Türkçeye uyarlanması ve ölçek geliştirme çalışmaları şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında Gerçek ve vd. (2006), Akbulut (2006), Akkoyunlu ve Kurbanoglu (2004), Yavuzer ve Koç (2002) tarafından öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve farklı değişkenler açısından yeterlilik inançlarının nasıl etkilendiğini tespit etmeye yönelik yapılan çalışmalara da rastlanmaktadır.

Öğretmen yeterliliği hakkında yapılan çalışmaların öğretmenlerin genel yeterlilik inançlarını araştırmaya odaklanmış olduğu görülmektedir.

Ancak, öğretmenlerin genel yeterlilik inançları, belirli bir alandaki eğitimi verme yeteneklerine ilişkin inançlarını yeterince yansıtmayabileceğinden; öğretmenlerin özel alanlardaki yeterliliğinin saptanması da önem taşımaktadır (Yılmaz ve ark., 2004b).

Eğitim bilimlerinde ölçek geliştirme çalışmaları, verilen eğitimin niteliğinin geliştirilmesi, eğitimcilerin performans değerlemesi konularında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, öğretmenlerin özel alanlardaki yeterliliklerinin geliştirilmesinin ön koşulu onların yeterliliklerinin tespitidir. Buradan hareketle bu çalışmada beden eğitimi dersi uygulamalarına ışık tutması açısından, beden eğitimi öğretmenleri yeterlilik ölçeği geliştirilmiş ve standardize edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliliklerini tespit etmek amacıyla hazırlanan “Beden Eğitimi Öğretmenleri Yeterlilik Ölçeği”nin geçerlilik ve güvenilirliğini tespit etmektir.

YÖNTEM

Çalışmanın Modeli ve Çalışma Grubu

Bu çalışma, beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliliklerini öğretmen görüşlerine göre betimlemeye yönelik olduğu için tarama modelindedir. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2003: 77). Çalışmanın örneklemini, Kırşehir ve Aksaray illerinde ilköğretim okullarında görev yapan 92 beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur.

Ölçeğe Ait Bilgiler

Literatür incelendiğinde, öğretmen yeterliliği alanında en çok kabul gören ölçeğin Gibson ve Dembo'nun 1984 yılında geliştirdikleri ölçek olduğu söylenebilir. Ancak, bu ölçek öğretmen yeterliliğini genel anlamda ölçmektedir (Hazır Bıkmaz, 2004). Bazı çalışmalarda, öğretmenlerin değişik öğrenci gruplarında kendilerini daha etkili bulduğu ve yeterliliğin derse göre değiştiği bildirilmektedir (Riggs&Enochs,1990). Buradan hareketle beden eğitimi derslerini yürütmekte olan beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlilik düzeylerini tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından bu ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen genel öğretmen yeterliliklerinin yanı sıra ilköğretim okulu beden eğitimi öğretmenliği yeterlilik taslağında yer alan beden eğitimi ve spor öğretmenliği özel alan yeterliliklerinden ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Ölçekte 81 madde yer almaktadır. Beden eğitimi öğretmenlerinden ölçekte yer alan maddelere kendilerini 1 (yetersiz), 2 (az yeterli), 3 (kısmen yeterli), 4 (yeterli), ve 5 (çok yeterli) arasında değerlendirmeleri istenmiştir. Yapılan faktör analizi neticesinde faktör yükü 0,40 dan küçük olduğu için ölçekten 3 madde çıkarılmış ve 81 maddelik ölçek 78 maddeye indirilmiştir. Ölçek; Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî Gelişim, Öğrenciyi Tanıma, Öğrenme ve Öğretme Süreci, Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme, Okul - Aile ve Toplum İlişkileri, Program ve İçerik Bilgisi olmak üzere toplam 6 boyuttan oluşmuştur.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde her bir alt boyutun değer, standart sapması, madde test korelasyon test katsayıları belirlenmiştir. Her bir alt boyut içerisindeki maddeler değer ve standart sapmaları hesaplanmış, madde kalan ve madde toplam analizleri yapılmıştır. Analizler sonucu tüm maddelerin kendi boyut kalan ve toplam puanları ile olan korelasyonu 0,30'un üzerindedir. Tüm maddeler için 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki vardır.

Geçerliliğe İlişkin Bulgular

Bir ölçüm aracının ya da ölçeğin geçerliliği, ölçmek istediği değişkeni ne derece ölçtüğüne ilişkindir. Geçerlilik testinin, güvenilirlik testinde olduğu gibi dayandığı bir sayı yoktur. Bu nedenle, geçerlilik testi daha çok kuramsal analizlerle yapılmaktadır (Reuterberg and Gustafsson, 1992). Bu nedenle “Beden Eğitimi Öğretmenleri Yeterlilik Ölçeğinin” geliştirilmesinde MEB tarafından oluşturulan öğretmen mesleği standartları, konu alanı ve ölçek geliştirme uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu aşamada bir değişkeni ölçmek üzere geliştirilen soruların, o değişkeni ölçüp ölçmediğinin ya da o değişkenle ne derece ilişkili olduklarının kuramsal analizler yapılmış ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bir ölçeğin geçerliliğinin sınanmasında en sık kullanılan yöntemlerden birisi de faktör analizidir (Bacon, Sauer and Young, 1995).

Faktör analizi, değişkenler arasındaki korelasyonların, gözlenemeyen ortak faktörlerden kaynaklandığı varsayımına dayanmaktadır. Analiz, değişkenler arasındaki sapmaların daha az sayıdaki ortak faktörler tarafından açıklanması amacıyla geliştirilir. Analizde çoğunlukla korelasyon matrisi kullanılmakta, değişkenler

arasındaki korelasyonların yüksek olması durumunda, faktör sayısı az olmakta ve toplam varyansın daha büyük bir ortak bölümü açıklanabilmektedir.

Toplam 81 maddenin her biri kendi alt boyutu ile tutarlı bir sonuç ortaya koyması nedeniyle tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Literatürde faktör örüntüsünün oluşturulmasında 0,30 ile 0,40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Neale ve Liebert, 1980). Kaiser ölçütüne göre Eigen değeri (özdeğer) 1'den büyük olanlar ölçeğe alınmış ve 6 faktör bulunmuştur. Bu çalışmada maddeler için 0,40 katsayısı kesme noktası olarak alınmıştır. Compenant ve Varimax faktör analizleri sonucu 3 madde 0,40 kesme noktasının altında bir faktör yüküne sahip olmaları nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğe uygulanan varimax rotasyon sonucunda faktör yükü 0,40'dan büyük ve 6 faktörde toplanan maddeler için ait oldukları alt boyut içerisinde madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Hesaplanan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon katsayıları 0,20 ile 0,81 arasında değişmektedir (Bkz. Çizelge D).

Bu bulgular her alt ölçeğin ve kapsamındaki her bir maddenin ölçeğin ölçmeyi amaçladığı özelliklerle aynı yönde tutarlı bir dağılıma sahip ve geçerli olduğunu göstermektedir.

Güvenirlğe İlişkin Bulgular

Bir ölçüm aracının güvenilirliği; çeşitli yöntemlerle hesaplanmakla birlikte, içlerinde en yaygın olanı içsel tutarlılık (internal consistency) yöntemidir. Çalışmamızda bu yöntemde hesaplanan Cronbach alpha güvenilirlik ölçütü kullanılmıştır. Cronbach alpha değeri, -1 ile 1 arasında değişen bir katsayıdır ve bu sayı 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Hesaplanan güvenilirlik katsayıları ölçeğin tüm alt boyutları için sırasıyla şöyledir: Kişisel ve Mesleki Gelişim 0.88, Öğrenciyi Tanıma 0.81, Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Yeterlilik 0.93, Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme 0.71, Okul-Aile ve Toplum İlişkileri 0.87 ve son olarak Program ve İçerik Bilgisinde Yeterlilik boyutunda ise 0.65 katsayısı hesaplanmıştır. Güvenirlikle ilgili çalışmalarda 0.65 ve üstündeki katsayıların yeterli olduğu ileri sürülmektedir (Cronbach, 1990). Bu açıdan bu ölçeğin alt boyutlarından elde edilen güvenilirlik katsayılarının yeterli ve yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 1: *Maddelerin aritmetik ortalama, standart sapma, madde test kolerasyonu ve faktörlerin Cronbach α sonuçları*

A- Kişisel ve Mesleki Gelişim (Cronbach $\alpha= 0,88$)	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
1. Beden eğitimi öğretim programındaki değişimleri izlerim.	4,402	,6963	,5504
2. Kişisel ve mesleki gelişimim açısından öneri ve eleştirilerden yararlanırım.	4,533	,5827	,6007
3. Toplantı, hizmet içi eğitim, araç gereç hazırlama gibi okul etkinliklerine gerekli katılımı gösteririm.	4,565	,6343	,5046
4. Kendi performansımın gelişme için uygun ve gerekli girişimlerde bulunurum.	4,587	,5771	,7243
5. Meslekî gereksinimlerim hakkında bilgi sahibiyimdir.	4,554	,6690	,7295
6. Meslekî gelişimimi desteklemek ve verimliliği artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır ve meslekî gelişime yönelik yayınları izlerim.	4,467	,6866	,7019
7. Okulun iyileştirilmesi ve geliştirilmesinin önemli olduğu bilincine sahibimdir.	4,620	,5516	,5583
8. Okulu geliştirme çalışmalarında öğrencilerle birlikte etkin rol alırım.	4,380	,7085	,5669

9. Öğretmen görev hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuatı bilir ve buna uygun davranırım.	4,304	,8219	,7137
10. Bir beden eğitimi öğretmenin sahip olması gereken iyi bir görüntüye sahibimdir.	4,587	,6818	,5445
11. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yürütülmesinin gereği ve önemine inanır, öğretme – öğrenme sürecini bu doğrultuda yürütürüm.	4,560	,6800	0,280
B- Öğrenciyi Tanıma (Cronbach $\alpha= 0,81$)	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
12. Öğrencilerle güven verici ilişkiler kurarım ve onların sağlıklı ve dengeli birer kişilik geliştirmeleri konusunda sorumluluk duyarım.	4,457	,6698	,5535
13. Öğrencilerin bireysel ve grup ihtiyaçlarına karşı duyarlılık sahibiyimdir.	4,533	,6013	,6540
14. Okuldaki öğrenci rehberlik hizmetlerine beden eğitimi derslerinde katkıda bulunurum.	4,424	,6990	,6592
15. Beden eğitimi derslerinde öğrencinin güçlü ve zayıf yanlarını fark etmesini ve geliştirmesini sağlayacak ortamlar oluştururum.	4,424	,6669	,7544
16. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda ilgili uzmanlarla işbirliği yaparım.	4,044	,8884	,6448
17. Öğrencinin kişisel gelişimini ailesi ile paylaşırım.	4,044	,8375	,3340
C.Öğrenme ve Öğretme Süreci (Cronbach $\alpha= 0,93$)	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
18. Sportif faaliyetlere öğrencilerle birlikte aktif olarak katılabilirim.	4,587	,6655	,5419
19. Okul içi spor etkinlikleri düzenlerim (sınıflar arası, öğrenciler arası turnuvalar), okul dışı spor etkinliklere yeterli katılımı gerçekleştiririm (okullar arası).	4,565	,7747	,5835
20. Öğrencilerin temsil yeteneklerini, liderlik özelliklerini, iletişim, grupla çalışma, kendini yönetme, kendine güven, çabuk karar verebilme, kural koyabilme, motive olabilme ve fair play becerilerini geliştirebilirim.	4,402	,6472	,6021
21. İçeriği konuların özelliklerine göre aşamalı bir şekilde sıralayarak öğretebilirim.	4,620	,5711	,7542
22. Sınıf çalışmalarını, ders programında ve ders planında öngörülen şekilde planlarım.	4,489	,7186	,5527
23. Dersi, ilgili davranışsal hedeflere eriştirecek, çeşitli öğretme-öğrenme etkinliklerinden yararlanacak şekilde planlarım.	4,326	,6971	,6772
24. Uygun öğretme-öğrenme materyal, araç gereçlerini seçer ve hazırlayabilirim.	4,533	,6538	,7052
25. Beden eğitimi dersinde öğrencilerin yaşlarına, hazır bulunuşluklarına ve konunun kazanımlarına uygun yöntemlerden yararlanırım.	4,337	,7153	,8148
26. Öğrenciler için gerçekçi ve onları yapabileceklerinin en iyisini yapmaya sevk edebilecek derecede sportif beklentiler oluştururum.	4,402	,7272	,6901
27. Beden eğitimi dersi alan öğretim programının ilke ve yaklaşımlarını etkin bir şekilde uygulayırım (bilinenden bilinmeyene, bütün parça organizasyonu).	4,315	,7835	,7619
28. Beden eğitimi derslerinde mevcut alt yapıyı ve fiziksel olanakları etkili bir şekilde kullanırım.	4,467	,6866	,7155
29. İlköğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor etkinliklerinin özelliklerini ve uygulama kurallarını öğrencilere	4,435	,6843	,7117

örneklerle açıklayabilirim.			
30. Derste bireysel, grup ve karma eğitsel oyunlara yeteri kadar yer veririm.	4,272	,8268	,6657
31. <i>Derste çoklu zekâ yaklaşımına dayalı etkinliklerin gerçekleştirmesini sağlarım.</i>	4,489	4,3285	,1662
32. Derste yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı etkinliklere yer veririm.	4,120	,7085	,6509
33. Beden eğitimi derslerinde tüm öğrencilerin aktif katılımını sağlar ve öğrenci merkezli etkinliklere yer veririm.	4,520	,7031	,6334
34. Öğrencilere etkinlikler esnasında gerekli rehberliği yaparım.	4,554	,6852	,8197
35. Etkinliklerde öğrencilere ipucu ve geribildirimlerde bulunurum.	4,520	,6873	,6937
36. Derste süreyi etkili bir şekilde kullanırım.	4,554	,6524	,6469
37. Dersi plana uygun olarak yürütürüm.	4,278	,8268	,5981
38. Dersteki etkinliklerin işlem basamaklarını sıralı ve koordineli bir şekilde gerçekleştiririm.	4,457	,7619	,7553
39. Aşağıdaki Becerilerin Etkin Bir Şekilde Gerçekleştirilmesini Sağlayabilirim	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
◇ Yaratıcı Düşünme	4,163	,6838	,6870
a. İletişim Becerisi	4,439	,6514	,7273
b. Problem Çözme Becerisi	4,294	,7192	,7391
c. Eleştirel Düşünme	4,141	,7045	,6905
d. Araştırma-Sorgulama Becerisi	4,239	,7167	,6432
e. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	4,228	,7574	,6596
f. Girişimcilik Becerisi	4,402	,6640	,7306
g. Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi	4,413	,7133	,5496
40. Spor tesisi, alanı ve malzemelerinin bakım, onarım ve korunmalarını sağlarım, amacına uygun kullanımını sağlarım.	4,554	,8816	,5719
41. Dersteki etkinlik ve öğrenme ortamlarını etkili bir şekilde düzenlerim	4,528	,6871	,7805
42. Dersimde sözlü iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanırım.	4,565	,5986	,6405
43. Öğrencilerden gelen dönütlere (feedback) karşı duyarlıyım ve bunlardan yararlanırım.	4,402	,6803	,6970
44. Sözsüz iletişim tekniklerini (beden dilini) etkili bir şekilde kullanırım.	4,520	,6376	,5129
45. Derslerimi zamanında ve etkili bir şekilde başlatır ve yine aynı şekilde bitiririm.	4,500	,6547	,6651
46. Öğrenme güçlüğü olan ve hazır bulunuşluğu yetersiz olan öğrencilere bireyselleştirilmiş öğretim programı uygulayırım.	3,946	,8691	,5825
47. Öğrencilerin dikkatini çeker, onları öğrenmeye güdüler, onların ilgi ve güdülerini devam ettirebilirim.	4,370	,7066	,7150
48. Olumsuz durumlar, kesinti ve müdahaleler karşısında uygun önlemler alırım.	4,337	,7153	,6937

49. Sınıfta, öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine imkân sağlayacak demokratik bir ortam oluştururum.	4,528	,5833	,6873
D. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme (Cronbach $\alpha= 0,71$)	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
50. Öğrencilerin etkinliklerini kısa zamanda puanlama ve sonuçları, öğrencinin nasıl gelişeceğine ilişkin dönütlerle birlikte öğrencilere veririm.	4,315	,7099	,6030
51. Öğrencinin etkinliklerdeki ilerleyişini, uygun olan ölçütleri kullanarak değerlendiririm.	4,217	,7960	,5950
52. Yapılan etkinliklerin ve sağlanan gelişmenin kayıtlarını tutarım.	3,815	1,037	,7037
53. Performans değerlendirme tekniklerini etkili bir şekilde kullanırım	3,946	,9535	,6596
54. Öğrenci portfolyalarını (ürün dosyalarını) amacına uygun olarak kullanır ve değerlendiririm.	3,880	,9120	,6970
55. Beden eğitimi derslerinde süreç değerlendirme yaklaşımlarını kullanırım.	4,054	,7755	,6023
56. <i>Güvenilir ve geçerli ölçme araçları kullanırım.</i>	4,609	4,239	,1992
57. Derste performans ve proje değerlendirmelerini kullanırım.	4,152	,8246	,6037
58. Değerlendirme sürecine öğrencilerinde katılımlarına olanak veririm.	4,337	,7599	,5682
59. Gözlem, anket, görüşme gibi farklı değerlendirme tekniklerinden de yararlanırım.	3,902	,9265	,5554
60. Gerçekçi ve iyi hedefler belirlerim; bunların gerçekleşme derecelerini objektif ve güvenilir bir biçimde değerlendirir; sonuçları öğrencilerin kendilerini geliştirmesinde kullanırım.	4,217	,8363	,5078
E.Okul - Aile ve Toplum İlişkileri (Cronbach $\alpha= 0,87$)	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
61. Diğer öğretmenlerle iş ilişkileri kurar ve işbirliği içinde çalışırım.	4,489	,7186	,6724
62. Diğer öğretmenlerle mesleğiyle ilgili bilgi alışverişinde bulunurum.	4,424	,7447	,6460
63. Öğrenci velileriyle iyi ilişkiler kurarım.	4,326	,7575	,6184
64. Sivil toplum kuruluşları, toplum liderleri, eğitim liderleri vb. ile işbirliği yaparım.	3,815	,9484	,6073
65. Okuldaki sosyal, kültürel ve meslekî çalışmalara etkin biçimde katılır ve gerektiğinde liderlik yaparım.	4,522	,6871	,7766
66. Okulun iyileştirilmesinde ve geliştirilmesinde çevre olanaklarını etkin olarak kullanabilirim.	4,413	,7286	,6894
67. Öğrencinin gelişimi ile ilgili olarak ailelerle sürekli bilgi alışverişinde bulunmak üzere yazılı/sözlü iletişim kurarım.	4,111	,8233	,6764
F. Program ve İçerik Bilgisi (Cronbach $\alpha= 0,65$)	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	Madde Test Korelasyonu
68. Beden eğitimi ile ilgili temel kavram, kural ve ilkeler hakkında bilgi sahibiyim	4,478	,6373	,6240
69. Konu alanı ile ilgili öğretim programları (müfredat) üzerinde bilgi sahibiyim.	4,283	,7005	,5448
70. Eğitim kurumlarındaki beden eğitimi ve spor derslerinin	4,598	,6640	,5624

amaçlarının neler olduğunu bilirim.

71. Fiziksel aktivite öncesinde, sırasında ve sonrasında olabilecek yaralanma ve sakatlanmalara karşı tedbirler alacak yeterli bilgi ve donanıma sahibim (bilgilendirme yapar, ortamı düzenler, ısınma vb).	4,435	,8683	,5320
72. Fiziksel aktivite sırasında oluşabilecek yaralanma ve sakatlanmalarda gerekli ilk yardımı yapabilir ve oluşabilecek daha ileri yaralanma ve sakatlanmalarda öğrenciyi gerekli yerlere yönlendirebilirim.	4,478	,7911	,5268
73. Sporcu beslenmesi (egzersiz öncesinde, sırasında ve sonrasında) konusunda öğrencileri bilgilendirebilecek yeterli bilgiye sahibim.	4,522	,6871	,5784
74. Öğrencilerin temel ve bileşik motorik özelliklerinin gelişimine katkı sağlayacak ve pekiştirecek egzersizlere yer verir ve nasıl yaptırılacağını bilirim.	4,478	,6709	,6126
75. Öğrencilerde spor yapma bilinç ve spor kültürü oluşturabilecek yeterli bilgi ve birikime sahibim.	4,533	,6368	,6393
76. Spor ve spor tarihi hakkında bilgi verecek yeterli bilgiye sahibiyim.	4,022	,7981	,4631
77. <i>Sporun bedensel, ruhsal ve sosyal faydalarını öğrencilere anlatabilirim.</i>	5,130	5,187	,1815
78. Spor mevzuatını, yarışma ve oyun kurallarını hakkında yeterli bilgi ve birikime sahibim, bunları öğrencilere aktarabilirim.	4,435	,6843	,5385
79. Dersin hedef davranışlarını açık bir şekilde ifade edebilirim.	4,609	,5922	,5963
80. Beden eğitimi öğretim programı kapsamında öğrenilenlerin diğer programlarla, diğer derslerle bağlantısını kurarım.	4,239	,6354	,4698
81. Özel alan programı kapsamında hazırlanan öğretim materyallerinde (ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuzu, ansiklopedi, dergi v.b.) yer alan içeriği bilimsel doğruluk bakımından değerlendirebilirim.	4,337	,7599	,5063

SONUÇ

Bu çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlilikleri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği tespit edilmiştir. Bu amaçla araştırmacı tarafından hazırlanan ve 81 maddeden oluşan ölçeğin boyutlarına göre ortaya çıkan madde dağılımları yukarıda verilmiştir.

Bu çalışmanın sonuçları, beden eğitimi öğretmenleri yeterlilik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu ölçek, beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlilikleri ile ilgili sahip oldukları inançlar ve bununla bağlantılı değişkenler konusunda ulusal ve uluslar arası çalışmalar yapabilmek için alanda çalışan uzmanlara bu konuyla ilgili çalışmalarında yol gösterici olabilecektir.

Eğitim bilimlerinde, özellikle beden eğitimi alanında tutum, davranış ve yeterlilikleri ölçme konusunda çok fazlaca çalışma yoktur. Bu konuda geliştirilen ölçekler, verilen eğitimin kalitesinin artırılması, niteliklerinin ölçülmesi, performans değerlendirme kriter ve kıstaslarının belirlenmesi gibi önemli çalışmalara rehberlik edebilir. Çalışma sonucunda elde edilen bilgiler beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliliklerinde görülen olumlu ve olumsuz yönlerin görülmesine, onların eğitim süreçlerinin gözden geçirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu ölçek bulgularının yanı sıra beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliliklerinin gözlem, performans değerlendirme gibi farklı yöntem ve tekniklerle saptanmaya çalışılması gelecek çalışmalar için faydalı olacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışmanın ortaya koyduğu bulgulara göre beden eğitimi yeterlilik ölçeği, istatistiksel açıdan güvenilir ve geçerli, beden eğitimi öğretmenlerine yönelik araştırma ve çalışmalarda kullanılabilir bir ölçektir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2) 24–33.
- Akkoyunlu, B., Orhan, F. ve Umay, A. (2005). Bilgisayar öğretmenleri için "bilgisayar öğretmenliği öz-yeterlilik ölçeği" geliştirme çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29, 1–8
- Aktepe, V. (2004). Öğretmenlerin öğrencilerini tanıma yeterliliği. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/aktepe.htm> (30.03.2008).
- Bacon, D. R., Sauer, P. L., & Young, M. (1995). Composite reliability in structural equations modeling. *Educational and Psychological Measurement*, 55, 394–406.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191–215.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).
- Bandura, A.(1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. Bandura (Ed.). *Self -efficacy in changing societies*. (pp. 1-45). New York: Cambridge University Pres.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th Ed.). New York: Harper Collins Publishers, Inc.
- Ekici, G. (2005). Biyoloji öz-yeterlilik ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 85–94.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoglu, P. ve Soran, H. (2006). Biyoloji eğitimi öğretmen adaylarının öğretiminde öz-yeterlilik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 57–73.
- Gibson, S. & Dembo, M. H. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76 (4), 569-582.
- Goddard, R.D., Hoy, W. K. & Woolfolk Hoy, A. (2000). Collective teacher efficacy: its meaning, measure, and impact on student achievement. *American Educational Research Journal*, 37 (2) 479-507.
- Güçlü, N. (2002). Sistem yaklaşımı ve eğitim örgütleri. Küçükahmet L.(Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara : Nobel Yayın Dağıtım.
- Hazır Bıkmaz, F. (2004). Sınıf öğretmenlerinin fen öğretiminde öz yeterlilik inancı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 161. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/bikmaz.htm> (30.03.2008)
- Henson, R. K. (2001). Relationships between preservice teachers' self-efficacy, task analysis, and classroom management beliefs. Paper presented at the Annual Meeting of the Southwest Educational Research Association, New Orleans, LA.
- İlhan, A. Ç. (2004). 21. Yüzyılda öğretmen yeterlilikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/ilhan.htm> (30.03.2008)
- Karasar, N. (2003). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Neale, M.N. & Liebert, R.M. (1980). *Science and behavior: An introduction to methods of research*. London: Prentice-Hall International, Inc.
- Plourde, L.A.(2001). The genesis of science teaching in the elementary school: the influence of student teaching. http://www.ed.psu.edu/CI/Journals/2001aets/su1_08_plourde.rtf.(07.08.2006)
- Reuterberg, S. & Gustafsson, J. E. (1992). Confirmatory factor analysis and reliability: testing measurement model assumptions. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 795–811.
- Riggs, I. M. & Enochs, L.G. (1990). Toward the development of an elementary teacher's science teaching efficacy belief instrument. *Science Education*, 74(6), 625-637.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/seferoglu.htm> (30.03.2008)
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/sahin.htm> (30.03.2008).
- Tschannen – Moran, M & Woolfolk Hoy, A. (1998). Teacher efficacy: It's meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68, 202-248.
- Woolfolk Hoy, A. & Spero R.B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: a comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343–356.
- Yavuzer, Y. ve Koç, M. (2002). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmen yetkinlikleri üzerinde bir değerlendirme. XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC, 23-26 Ekim.

- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. ve Soran, H.(2004a). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin türkçeye uyarlanması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 27, 260–267
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P. Gerçek, C. ve Soran, H.(2004b). Öğretmen öz-yeterlilik inancı. Milli Eğitim, 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/yilmazkoseoglu.htm> (30.03.2008)